

Sygn. akt III AUa 1925/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 marca 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Małgorzata Gerszewska (spr.)
Sędziowie:	SSA Grażyna Horbulewicz SSA Aleksandra Urban
Protokolant:	sekr.sądowy Sylwia Gruba

po rozpoznaniu w dniu 23 marca 2017 r. w Gdańsku

sprawy H. N.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury pomostowej

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VIII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 6 października 2016 r., sygn. akt VIII U 797/16

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie.

SSA Grażyna Horbulewicz SSA Małgorzata Gerszewska SSA Aleksandra Urban

Sygn. akt III AUa 1925/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 22 stycznia 2016 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił H. N. prawa do emerytury pomostowej.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył ubezpieczony, domagając się przyznania prawa do emerytury pomostowej.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko oraz argumentację zawarte w zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 6 października 2016 roku Sąd Okręgowy w Gdańsku VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał H. N. prawo do emerytury pomostowej poczynając od dnia 20 grudnia 2015 roku

oraz ustalił, iż pozwany organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji sprawie.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach i rozważaniach:

Ubezpieczony H. N., ur. (...), w okresie od dnia 1 stycznia 2009 roku do dnia 29 maja 2009 roku był zatrudniony, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, w Stoczni (...) S.A. w G., na stanowisku montera stolarskiego wyposażenia okrętowego. Pracę wykonywał na statkach. Do jego obowiązków należało wykonanie wyposażenia stolarskiego danego okrętu, w tym mebli. Ubezpieczony montował izolacje, wykonywał szalunki ścian oraz sufitów. W okresie zatrudnienia od dnia 1 stycznia 2009 roku, tj. od dnia wejścia w życie ustawy o emeryturach pomostowych, do dnia 29 maja 2009 roku, ubezpieczony nie został zgłoszony przez pracodawcę do ZUS jako osoba wykonująca pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Dnia 7 grudnia 2015 roku ubezpieczony wniósł o przyznanie prawa do emerytury pomostowej wykazując okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze 36 lat, 4 miesięcy i 9 dni, w tym 26 lat, 6 miesięcy i 8 dni pracy w szczególnych warunkach.

Powyższy stan faktyczny Sąd I instancji ustalił na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, w tym ubezpieczeniowych oraz osobowych, których wiarygodności oraz autentyczności nie kwestionowała żadna ze stron procesu. Sąd również nie znalazł podstaw do podważenia ich wiarygodności z urzędu. Sąd dał wiarę zeznaniom ubezpieczonego przesłuchanego w charakterze strony uznając je za spójne, logiczne oraz zgodne z pozostałym materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie.

Za bezsporne uznał Sąd Okręgowy ukończenie przez wnioskodawcę 60 lat, udokumentowanie okresów składkowych i nieskładkowych w wymiarze powyżej 25 lat, w tym co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Spornym pozostawało ustalenie, czy po dniu 31 grudnia 2008 roku ubezpieczony wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Pozwany nie kwestionował charakteru pracy ubezpieczonego w spornym okresie od 1 stycznia 2009 roku do 29 maja 2009 roku. Podnosił jedynie kwestie formalne, iż pracodawca nie zgłosił ubezpieczonego jako osoby wykonującej pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, nie opłacił składek na Fundusz Emerytur Pomostowych oraz nie złożył druków ZUS ZSWA.

W ocenie Sądu I instancji, przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe pozwoliło na ustalenie, iż w spornym okresie od 1 stycznia 2009 roku do 29 maja 2009 roku wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w pkt 29 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych, stanowiącego wykaz prac w szczególnych warunkach, tj. prace bezpośrednio przy malowaniu, nitowaniu lub montowaniu elementów wyposażenia w pomieszczeniach o bardzo małej kubaturze, z utrudnioną wentylacją (podwójne dna statków, zbiorniki, rury itp.). Ubezpieczony co prawda za ten okres nie przedstawił świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych, a jedynie świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ale nie ulega wątpliwości, iż w tym okresie wykonywał pracę w szczególnych warunkach w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych. Potwierdził to również w przesłuchaniu w charakterze strony, podkreślając przy tym, iż przez cały okres pracy w stoczni od 1975 roku wykonywał te same obowiązki – montera stolarskiego wyposażenia okrętowego. Ta okoliczność wynika też z przedłożonego świadectwa z 29 maja 2009 roku, w którym pracodawca potwierdził pracę w szczególnych warunkach ubezpieczonego w tym charakterze.

Odnosząc się zaś do zarzutu niezgłoszenia ubezpieczonego jako osoby wykonującej pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, nieopłacenia składek na Fundusz Emerytur Pomostowych oraz niezłożenia druków ZUS ZSWA, od 1 stycznia 2009 roku do 29 maja 2009 roku, Sąd Okręgowy wskazał, iż stwierdzenie, czy ubezpieczony wykonywał pracę w szczególnych warunkach, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, nie jest uzależnione od przedłożenia przez płatnika druków ZUS ZSWA. Obowiązek ten spoczywa bowiem na pracodawcy – płatniku składek.

Pracownik nie ma w związku z tym wpływu na wykonanie przez pracodawcę tego obowiązku, a zatem nie może z tego tytułu ponosić ujemnych konsekwencji.

W tym stanie rzeczy Sąd I instancji stwierdził, iż ubezpieczony spełnia warunki nabycia prawa do emerytury pomostowej, określone w art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych, bowiem ukończył 60 lat, udokumentował okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze powyżej 25 lat, w tym co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych oraz – jak wykazał w niniejszym postępowaniu - po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Wobec powyższego, na mocy przepisów przywołanych wyżej, art. art. 26 ustawy o emeryturach pomostowych w zw. z art. 129 ustawy o emeryturach i rentach z FUS i w oparciu o art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., Sąd Okręgowy orzekł jak w pkt I wyroku. Działając na podstawie przepisu art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych Sąd I instancji stwierdził, że pozwany organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, bowiem poczynienie wiążących ustaleń, co do charakteru zatrudnienia ubezpieczonego w spornym okresie, mających wpływ na prawo do wnioskowanego świadczenia, nastąpiło na etapie postępowania sądowego, o czym orzeczono w punkcie II wyroku.

Apelację od wyroku wywiódł pozwany organ rentowy, zaskarżając wyrok w całości. Zarzucając naruszenie art. 4 w zw. z art. 35 i 38 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych poprzez stwierdzenie, że ubezpieczony spełnia warunki do przyznania prawa do emerytury pomostowej, a także naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego wyjaśnienia okoliczności sprawy, skutkujące niewłaściwą oceną stan faktycznego, a przez to nieprawidłową oceną prawną organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji.

W uzasadnieniu skarżący podniósł, że Sąd I instancji nie ustalił dokładnie charakteru pracy ubezpieczonego, zwłaszcza w okresie od 1 stycznia 2009 roku do dnia 29 maja 2009 roku, w którym wnioskodawca wykonywał prace na stanowisku montera stolarskiego wyposażenia okrętowego. Sąd nie przeprowadził żadnego postępowania dowodowego, jedynie po wysłuchaniu samego wnioskodawcy uznał, że praca jaką wykonywał na stanowisku montera stolarskiego wyposażenia okrętowego, jest tożsama z pracą wymienioną w załączniku Nr 1 pkt 29 do ustawy o emeryturach pomostowych - praca bezpośrednio przy malowaniu, nitowaniu lub montowaniu elementów w pomieszczeniach o bardzo małej kubaturze, z utrudnioną wentylacją (podwójne dna statków, zbiorniki, rury itp.). Zdaniem pozwanego trudno uznać, że ubezpieczony jako monter stolarskiego wyposażenia okrętowego wykonywał pracę w pomieszczeniach o bardzo małej kubaturze.

Jednocześnie pozwany wskazał na brak podstaw do zaliczenia spornego okresu pracy, ponieważ wnioskodawca nie został zgłoszony w ZUS jako pracownik zatrudniony w warunkach szczególnych, a tym samym nie zostały opłacone składki na Fundusz Emerytur Pomostowych. Za okres zatrudnienia w szczególnych warunkach od 1 stycznia 2009r. zgodnie z art. 38 ustawy pomostowej, płatnik składek jest zobowiązany złożyć druki ZUS ZSWA do 31 marca danego roku kalendarzowego za poprzedni rok. W przypadku wystąpienia z wnioskiem o przyznanie emerytury pomostowej, zgłoszenie danych o pracy w szczególnych warunkach w danym roku kalendarzowym, płatnik składek przekazuje do ZUS w terminie 7 dni od dnia zgłoszenia wniosku. Na spełnienie powyższego wymogu, od którego również zależy przyznanie prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach pomostowych, wskazują również wyroki: Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2012 roku, sygn. akt II UK 130/11, z dnia 24 czerwca 2015 roku, sygn. akt I UK 373/14, jak też uchwała Sądu Najwyższego z dnia 28 września 2016 roku, sygn. akt III UZP 10/16. W ocenie pozwanego brak takiego zgłoszenia, opłaconych składek na Fundusz Emerytur Pomostowych za wnioskodawcę za okres zatrudnienia od dnia 1 stycznia 2009 roku do dnia 29 maja 2009 roku przesądza o braku podstaw do zaliczenia okresu spornego do stażu pracy w warunkach szczególnych zgodnie z art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego, w świetle uzupełnionego materiału dowodowego, skutkuje zmianą zaskarżonego wyroku i oddaleniem odwołania, aczkolwiek nie wszystkie argumenty pozwanego zasługują na uwzględnienie.

Istotą sporu w niniejszym postępowaniu, toczącym się wskutek odwołania od decyzji organu rentowego z dnia 22 stycznia 2016 roku, jest spełnienie przez ubezpieczonego H. N. jednej z przesłanek nabycia prawa do emerytury pomostowej jaką jest 15 – letni okres pracy w szczególnych warunkach.

Z akt emerytalnych ubezpieczonego wynika, że ubiegając się o przyznanie świadczenia na podstawie ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (wniosek z dnia 7 grudnia 2015 roku) przedłożył w organie rentowym świadectwo pracy w szczególnych warunkach ze Stoczni (...) potwierdzające wykonywanie pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 32 ustawy FUS, rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze – wykaz A, dział III, poz. 90 oraz zarządzenia Nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Metalowego z dnia 30 marca 1985 roku – wykaz A, dział III, poz. 90 pkt 24 od dnia 14 kwietnia 1975 roku do dnia 29 maja 2009 roku (z wyłączeniem okresów urlopów bezpłatnych) w charakterze monter stolarskiego wyposażenia okrętowego. Staż ten wyniósł ponad 26 lat.

W sprawie niespornym było to, że były pracodawca nie umieścił wnioskodawcy w ewidencji pracowników wykonujących pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych (choć obowiązek taki wynika z art. 41 ust. 4 pkt 2 ustawy) jak również nie opłacił za niego składek na Fundusz Emerytur Pomostowych stosownie do treści art. 35 ustawy. Rację ma Sąd Okręgowy, że przyznanie prawa do emerytury pomostowej nie jest uzależnione od przedłożenie przez płatnika druków ZUS ZSWA, czy też opłacania składek na Fundusz Emerytur Pomostowych, lecz od wykonywania przez pracownika pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze (vide wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 27 października 2015 roku I OSK 921/14 – LEX nr 2002616). Ustalenia przeto wymagało, czy prace wskazane przez byłego pracodawcę wnioskodawcy są pracami w szczególnych warunkach w rozumieniu przywołanej już ustawy o emeryturach pomostowych.

Przypomnieć należy, że w myśl art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych, prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki: 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.; 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący, co najmniej 15 lat; 3) osiągnął wiek wynoszący, co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn; 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący, co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn; 5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS; 6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3; 7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Osoba niespełniająca warunku z art. 4 pkt 6 może nabyć prawo do świadczenia na podstawie art. 49 ustawy. Stosownie do regulacji w tym przepisie zawartej prawo do emerytury pomostowej przysługuje osobie, która: 1) po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3; 2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12; 3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, 5 okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3. W miejsce warunku z art. 4 pkt 6 ustawodawca wprowadził zatem wymóg spełnienia przez zainteresowanego w dniu wejścia w życie ustawy (1 stycznia 2009 r.) warunku posiadania, co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2012 r., II UK 164/11, OSNP 2013 nr 5-6, poz. 62 i z dnia 4 września 2012 r., I UK 164/12, LEX nr 1284720).

Stosownie do regulacji zawartej w art. 3 ust. 1 ustawy, pracami w szczególnych warunkach są prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku; wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy. Prace o szczególnym charakterze to zaś prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się; wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy - art. 3 ust. 3 ustawy.

W załączniku nr 1 pkt 29 do ustawy o emeryturach pomostowych jako praca w szczególnych warunkach wymieniona została praca bezpośrednio przy malowaniu, nitowaniu lub montowaniu elementów w pomieszczeniach o bardzo małej kubaturze, z utrudnioną wentylacją (podwójne dna statków, zbiorniki, rury itp.).

Z dokumentów znajdujących się w aktach emerytalnych jak i sądowych – akta osobowe ubezpieczonego - wynika, że H. N. w okresie zatrudnienia w Stoczni (...) (która była jego jedynym pracodawcą, wnioskodawca od dnia 18 maja 2010 roku prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą) wykonywał prace określone w wykazie A, dziale III, poz. 90 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) – bezpośrednio przy budowie i remoncie statków na stanowiskach znajdujących się na tych statkach, pochylniach, dokach i przy nabrzeżach – jako monter stolarskiego wyposażenia okrętowego (według zarządzenia resortowego Ministra Hutnictwa i Przemysłu Metalowego z dnia 30 marca 1985 roku – Dz. Urz. Nr 1-3, poz. 1). Prace te nie odpowiadają jednak pracom w szczególnych warunkach wymienionych w załączniku Nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych w pkt 29. Z uzupełniającego przesłuchania wnioskodawcy na rozprawie apelacyjnej w dniu 23 marca 2017 roku wynika, że prace montera stolarskiego wyposażenia okrętowego wykonywał w dużych pomieszczeniach. Na statku, który stał w doku, zakładana była wata szklana (jako izolacja), następnie płyta szalunkowa, ściany były oklejane tapetą. Izolacje i szalunki były zakładane na ściany o wysokości 60 metrów, szerokości 30 metrów. Ubezpieczony przede wszystkim robił nadbudówki, sterówki, czyli górny pokład. Przez ostatnie kilkanaście lat pracował na najwyższych pokładach statków - nawigacyjnych, gdzie znajdują się urządzenia sterownicze. Zakładał tam izolacje na ściany i sufity. Na podłogę kładł sklejkę wodo - i ognioodporną. Pomieszczenia te miały szerokość statku a wysokość około 2,30 m. Po założeniu izolacji i szalunku, podłóg wykonywał meble tzn. montował gotowe meble w pomieszczeniach sterowniczych, radiowych – stoły nawigacyjne, biurka, szafki, kanapy. Pomieszczenia te miały okna, wentylację. Wnioskodawca pracował jako stolarz w pozycji stojącej, a na rusztowaniu gdy zakładał izolację i szalunek na sufit. Nie wykonywał pracy, tak jak przyjął to Sąd Okręgowy, w pomieszczeniach o małej kubaturze, o utrudnionej wentylacji, w pozycji wymuszonej. Nie pracował na dnach statku, w zbiornikach, rurach (dowód: przesłuchanie H. N. k. 60-61 a.s. nagranie 00:04:00 – 00:14:30).

Sąd Apelacyjny nie neguje tego, że ubezpieczony wykonywał przez szereg lat prace w warunkach szkodliwych, trudnych, jednakże nie jest to wystarczające do przyznania prawa do dochodzonego świadczenia. Tylko gdyby praca wykonywana była w warunkach określonych w pkt 29 załącznika nr 1 bądź też dała się przyporządkować do którejkolwiek pracy wymienionej w załączniku 1 lub 2 ustawy ubezpieczony spełniłby przesłanki do nabycia prawa do emerytury pomostowej.

Reasumując, wnioskodawca nie spełnia przesłanki z art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych – po 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał bowiem pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy.

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny na zasadzie art. 386 § 1 k.p.c. oraz art. 382 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

SSA Grażyna Horbulewicz SSA Małgorzata Gerszewska SSA Aleksandra Urban